

ד'בריס ט"ו, ח'

פשיצור בנתינת לדיקה מפורש בפסוק כ.די מחסורו אשר יחסר לו. את פשר ה.די מחסורו מליין בכתובות-

כתובות ס"ז ע"ב, ת"ר יתוס שבא לנישעא... שלשה ניילין

פפסוק כפ"ד, אשר יחסר לו, הפורות שפושט, ל"ורק' מודק' ע"פ פנ"ר-ק- עד כדי שפ"לד - למרות צניותו-
הבין דלבו ש"ט צ"ן בן אביס - שקשה לו באמת דל"א צבד' ערו"ף עפ"ן עד כדי שפדבר כ"ל, די מחסורו.

ע"פ הפסוק ניתן להבין שפיחיד חייב לספק דכל ע"ן שפוא מודע לו ולמנ"בו את כל ל"רכיו.

סנפדרין ס"ד ע"ב, אבידתו ואבידת אביו... מאפס, ורש"י ד"ה דל"א, ...צניות' וד"ה פתם

אסור דאדס דל"רוס דכך שיבא לידי צניות.

כתובות נ' ע"א, א"ר אילעא באושא פתקינ... כי קנאו, רש"י, ותוד"ה א"ל יבזבז

באושא תקנו חז"ל שאסור לתת יותר מחומש נכסיו (בתחלה, ואח"כ חומש מפנס"ל לו - אב"ד אין לו לחזור
ולתת חומש ממש שנישאר) - כנראה כשיצור ה.אפס כי דא יפ"ה ד"ק אביו"ן ומ"א חז"ל אסמכתא ב.שאר
דצערנ' ע"ל יעקב אביו"ן.

ש"ס ס"ז ע"ב, מר עוקבא הוה צניא בשיבותיה... לית לן בה'

מחוק דפסיתו ש"ד אדס אין חשש ש"א י"ל"ק דבריות ומותר לתת ע"ס יותר מחומש.

ערכין ד'ל' כ"ח ע"א משנה, מחריס אדס... ונ"א, אמר רבי אלעזר... ומנן רבי עקיבא'

ד"פ רב"ע כ"ח שאסור לתת יותר מחומש לעניים, כך אסור להקדיש יותר מחומש נכסיו.

וא"כ - א"ס כי פח"יב פוא לתת, די מחסורו - פ"ינן בתנאי שאין פננתן מסכן את ע"למו בפ"צור מנונ - ואחרי
תקנת אושא פשיצור פוא ע"ד חומש.

ב"מ ד"א ע"ב, נתן תתן אין לי אל"א... תתן מ"מ' ורש"י

ע"ס כשאינו יכול להקיים את ה.די מחסורו במלואו, בכל זאת קיים מ"לות לדיקה בהתנ"ה מוצעת ש"ל.

רמב"ם פ"ז מתנות עניים פ"א - ה', ...פחות מכאן אין רע'

הרמב"ם פסק ש"י שידו משעת חייב לתת די מחסורו, ו"י שאין ידו משעת א"ס רוב"ה לתת בעין יפ"ה יתן חומש
וא"ס דל"א א"ל יתן פחות ממשער - ולכאורה פתעלם הרמב"ם מתקנת אושא.

רמב"ם פ"ח ערכין פ"ד י"ג

בנ"ע דפקדש פסק הרמב"ם כמשנעות פ"א

ערוך פשלחן י"ד סי' רמ"ט ס"ג

פערוך פשלחן פ"י את ה.די מחסורו ברמב"ם (ובאר) כשפוא פחות מחומש ומשער.

פ"ה"מ דברמב"ם דפוא פרק א' משנה א' ד"ה ולמילות חסדים

לכאורה דברי הרמב"ם כאן אינם אולי בקנה אחד ע"ס מה שכתב ב"ד - שפ"י ש"ס כתב שפחומש פוא
נדת חסידות מ"י שאינו מסוגל לתת די מחסורו וכאן כתוב שאינו יכול לפסוק את ע"למו מדי מחסורו עד שיתן
חומש. ומה שקשה ביותר ע"ל הרמב"ם כאן פוא ז"ה שפתי"ר לתת יותר מחומש - ופוא כנ"ד פלמרות שראינו
ע"ס סותר למה שכתוב לע"ן פקדש -

ברכי יוסף י"ד סי' רמ"ט ס"א

הברכ"י פ"י שאסור להבזבז יותר מחומש כשמע"למו פול"ך ומחלק כספ"י, אב"ל כשמזדמן בפ"נו נ"ר"ך מותר
לו להפוס"ל ע"ל חומש (א"ל שאינו חייב להפוס"ל) אב"ל בע"ל לסתירה בין פ"ה"מ ל"ד פ"י שברמב"ם חז"ל בו.

אופבת חסד חלק ש"ן פ"ט סע"ד ד'

ע"ס פח"ח ר"ה פ"רש את דברי הרמב"ם כן - דחלק בין ע"ן פשוט לבין פח"פש לו לדיקות, ופ"י א"ס
את דברי פ"ר"א שפ"י"י א"י"ס מ"סל"ס את מ"לות לדיקה א"ס עתני"ס פחות מחומש - אב"ל דברי הרמב"ם
ב"ד סותרים לז"ה. ובס"ל פ"י א"ס את דברי רבינו ירוחם שאין חייב להפוס"ל חומש ע"ל מ"ל"ה אב"ר - וז"ה ש"ס
כ"ח בע"ן פשוט ע"ל פ"נו.

ש"ע י"ד סי' רמ"ט ס"א ורמ"א ...כ"ה שיר"ה'

הש"ע פסק כ"ח הרמב"ם - ובכ"ל זאת חשש פח"ח דל"סית פ"ר"א שפ"י א"סית הרמב"ם בפ"רוש פמשנית
ע"ס נ"ד"ן בפ"נו נ"ר"ך חייב לתת לו די מחסורו עד שיצור חומש.

15 'שו"ת אצרות משה חלק י"ד א' ס"י קמ"ט, ובדבר אס תקנת אושעא...

הש"ע פסק כראב"ק ס"ס ידו משנת חייב דתת די מחסורו אפילו יותר מחומש - ופסביר ר' משה שחז"ל ל"א תקנו ל"אסור יותר מחומש במקום שיכוד דק"י"ס את בדאורייתא, ובר"מ"א חולק - ולמאשה פסק ר' משה שאין דתת יותר מחומש חוץ ל"אסור שיש פיקוח נפש. (ופשוט לו דר' משה שבפיקוח נפש חייב גס יותר מחומש.)

ר' משה הצ"ח את דברי פש"ק בנ"ע דפחזקת פתורה-

16 'שי"ט מקובלת לכתובות נ' ע"א ד"ה פמבזבז

הש"ע ד"ק דמ"ד בירושלמי ס"ס נ"ן יותר מחומש מקב"ל ע"ז ש"ר - אב"ד פא"ד את דדבריס בתלמוד תורה דוקא וכר"ע ס.

17 'חכמת אדם העכות ל"דקה כ"ד קמ"ד ס"ו

ד"פ פ"חכ"א מותר דעשיר מופ"ל דתת יותר מחומש - וכנראה דמ"ד כן בדברי פשו"ע ס"ס ידו משנת חייב דתת אפילו יותר מחומש.

ופנה, ז"ל ד"פ פ"חכ"א כ"ל פ"חכ"א חייב דתת, די מחסורו דע"ז במחלוקת שני"ה-

18 'ב"ב ט' ע"א, תנן פתס אין פוחתין... למתנה מוצעת, רש"י, ותוד"ה ל"א אצדקיק ד"ה

רש"י ותוס' פ"ר ש"ר פ"א פ"ה סבור שצ"ל פמחזיר ע"ל פפתחים אין דתת לו מקופת פ"יבור ומסקנת פ"א פ"א שנתנים לו מתנה מוצעת מן פקופה - אב"ד ע"ל פ"חכ"א ד"א דדבר פ"א בכ"ל וייתכן שחייב דתת לו די מחסורו.

19 'רמב"ם פרק ז' מתנת עניים ד"ז

כפ"ש פ"ה פ"חכ"א את דברי פ"א ב"ח - ע"ז חייב ע"ל פ"חכ"א דתת די מחסורו ל"א שחוזר ע"ל פפתחים.

20 'א"ר י"ד ס"י ר"ג... ד"תן לו די מחסורו, ב"י ד"ה נ"ש, וב"ח ד"ה ורבינו, וכן פת"מ

פ"א רב"ן את דברי פ"חכ"א כפ"ש ופ"ס"ס אמת, אב"ד פ"ה"י אצ"ל שכוונת פ"חכ"א פ"א ד"קופת פ"ד"ק כרש"י ותוס' - מש"ב"ר פ"א פ"ה י"ז"א א"ס אינ"ל חוזר ע"ל פפתחים ח"ל ע"ל פ"חכ"א חייב די מחסורו וב"י פ"ה"י ז"ל תמוה - ע"ז ד"פ"א את פ"חכ"א את פ"חכ"א ע"ל פ"חכ"א א"ל ע"ל פ"יבור כ"ל, אב"ד פ"חכ"א פ"ה את דברי פ"חכ"א כ"מ"ש בא"ר - וש"ב"ע ש"אין מחזיר ע"ל פפתחים חייב פ"חכ"א דתת לו די מחסורו אשר יחסר לו.

21 'שו"ע י"ד ס"י ר"ג ס"א, ש"ך ס"ק א', וביאור פ"חכ"א א"ת ט'

פ"חכ"א פ"א את דברי פ"ה"י א"ר ש"אין פ"חכ"א חייב ב"י מחסורו, פ"ש"ך ר"ה פ"א ר"א פ"א פ"חכ"א פ"ה"י שפ"חכ"א דתת די מחסורו פ"א ע"ל פ"חכ"א מ"ל, וד"ח"ה את ר"א"תו - שב"א"ש"ה פ"ל"ל א"ו ש"ל"א פ"ה ר"ב"ס א"ל"ל א"ו ש"ל"א פ"ה"י די פ"ר"ב"ס מ"ש"ת, ופ"חכ"א ל"א ק"ב"ה את פ"חכ"א - וכנראה פ"ס"ק כ"ש"ת פ"א ופ"חכ"א ב"רמב"ם.

22 'ערוך פ"חכ"א ס"י ר"ג ס"ד - פ'

ד"פ פ"ערופ"ש ל"א נח"ל"קו פ"ה"י ופ"חכ"א כ"ל - שפ"ה"י מ"דבר ב"חכ"א ב"ח ש"ש ש"ס פ"ר"ב"ה ע"ש"ר"ס א"ו"ן ש"ס ס"ב"ה ד"ח"י"ב א"ח"ד יותר מ"ש"ן, ופ"חכ"א ע"ס"ק ב"ע"ש"ר י"ח"ד פ"ר ב"ן ע"נ"ס א"ו"ן מ"י ש"ע"ז"ר ד"פ"ס ז"ל"ת - א"ו"ן ב"ד"א ח"י"ב ב"י מחסורו.

1 (ח) בִּיפְתַח תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לָוֶה וְהֵעִבְטָה תְּעִבְיָטְנוּ דֵי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ:

2 ת"ד **תום שבא לישא שוברין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו ואחד כך משיאין לו אשה שנאמר ד"י מחסורו אשר יחסר לו די מחסורו זה הבית אשר יחסר זה מטה ושלחן לו זו אשה וכן הוא אומר °אעשה לו עזר כנגדו: תנו רבנן די מחסורו °אתה מצווה עליו לפרנסו ואי אתה מצווה עליו לעשרו אשר יחסר לו °אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו אמרו עליו על הלל הוקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורוץ לפניו שלשה מילין:

3 *אבירתו ואבירת אביו שלו קודמת
ואמרינן *מאי מעמא ואמר רב יהודה אמר
קרא °אפס כי לא יהיה בך אביון שלו קודמה

לשל כל אדם והתם מאפס

לא יסיס בך אביון . הזכר בעלמך שלא חבא לידו עניות
לחו לאזרחיה אחא חלא להבטחה שמבטיחם שלא יהיה בהם אביונים נכתוב לא יהיה בך אביון מדכתיב אפס לאזרחיה אחא כלומר אפס
וחדל וכלה עניות ממך אפס לשון חדלה וכליה כמו (בראשית מז) כי אפס כסף :

4 *א"ר אילעא °באושא

התקינן דהמבובו אל יבובו יותר מחומש תניא
נמי הכי המבובו אל יבובו יותר מחומש
שמא יצמד לבריות ומעשה באחד שבקש
לבובו [יותר מחומש] ולא הגיח לו חבירו
ומנו רבי ישכב ואמר לה רבי ישכב ולא
הגיחו חבירו ומנו רבי עקיבא אמר רב
נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קרא
°וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך והא לא
דמי עשורא בתרא לעשורא קמא אמר רב
אשי אעשרנו לבתרא כי קמא

המבובו . לעניים: מפומס . שבכסו

שלא ימךך לבריות : פשר אעשרנו . שני עשורין או לא חומש: ופא
לא דמי כפרא לקפא . דכי שקלה
לקמא פשו לא פ' וכי הדתה מדליה
מעשר דידהו לוח כי קמא הוא וחוץ
כאן חומש בשנייה: אעשרנו . מדלח
כתיב פשר אעשר לך הכי קמאר
אעשרנו כדלשון כלומר מעשר שני
יהא כדלשון :

א"ר יבובו יותר מחומש . מפומס
בירושלמי שפסס ראשונה יטול
לבובו חומש ומחלו ואלך ככל שנה
ושנה יטול חומש הרי"ט :

5 מר

עוקבא הוה עניא בשבבותיה דהוה תניל לשודדי ליה ארבע מאה זוזי כל מעלי יומא דכיפורא יומא חד
שודדינהו ניהליה ביד בריה אחא אמר ליה לא צריך אמר מאי חוית חוואי דקא מולפי ליה יין ישן אמר
מפג כולי האי עייפנהו ושודדינהו ניהליה כי קא נירא נפשיה אמר אייתו לי חושבנאי דצדקה אשכח דהוה
כתיב ביה שבעת אלפי דינרי (**סיאנקי אמר זודאי *קלילי ואורחא רחיקתא קם בזבויה לפלגיה ממנויה היכי
עביד הכי °והאמר ר' אילעא באושא התקינן המבובו אל יבובו יותר מחומש °הני מילי מחיים שמא ירד מבכסו
אבל לארד מיחה לית לן בה :

6 מתני' °מחיים

אדם מצאנו ומבקרו ומעבדיו ומשפחותיו
הכנענים ומשרה אחרתו ואם הדרים את
כולם אינם מותרים דברי ר"א א"ר אלעזר
בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי
להדרים כל נכסיו על ארח כמה וכמה
*שיהא אדם ט' הם על נכסיו :

אמר רבי

אלעזר בן עזריה אם לגבוה אין אדם רשאי
כו' : היינו ת"ק איכא בינייהו דרבי אילא
*ראמר רבי אילא באושא התקינן המבובו

אל יבובו יותר מחומש מעשה באחד שבקש לבובו יותר מחומש ולא
הגיחו לו חבירו ומנו רבי ישכב ולא הגיחו לו חבירו ומנו רבי עקיבא :

7 °נתן נתן אין לי אלא מתנה מרובה מתנה מפומס מפומס מנין . אם לא אפסר
מעעמת מעין ית"ל נתן נתן

8 א מצות עשה ליתן צדקה לעניים כפי מה שראוי לעני . אם היתה יד הנותן משנת .

שנאמר פתוח תפתח את ירך לו ונאמר ותחוקת בו גר ותושב וחי עמך
ונאמר וחי אחיך עמך : ב וכל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה
עבר כלא תעשה שנאמר לא תאמין את לבבך ולא תקפין את ירך מאחריך האביון :
ג לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו . אם אין לו כמות מכסים אותו . אם אין לו
כלי בית קנין לו . אם אין לו אשה משיאין אותו . ואם היתה אשה משיאין אותה לאיש .
אפילו היה דרכו של זה העני לרכוב על הסוס ועבד רץ לפניו והעני וירד מבכסו קנין לו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו
שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו . ומצווה אתה להשלים חסרונו ואין אתה מצווה לעשרו : ד יתום שבא להשיא אשה .
שוכרין לו בית ומציעים לו מטה וכל כלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה : ה בא העני ושאל די מחסורו ואין יד הנותן
משנת נותן לו כפי השנת ידו וכמה עד חמישית נכסיו מצוה מן המיבחר . ואחד מעשרה בכסיו ביטני . פחות מכאן עין
רעה

⁹ וַיֵּן לְעוֹלָם לֹא יִקְרֵשׁ אָדָם וְלֹא יִחָרִים כָּל נַכְסָיו. וְהַעֲוֹשָׁה כֵּן עוֹבֵר עַל דַּעַת הַכְּתוּב שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ כִּמוֹ שֶׁבָּאָרוֹ חֲכָמִים. וְאִין זוֹ חֲסִידוֹת אֵלֶּה שְׁמוֹת שֶׁהָרִי הוּא מֵאֲבָד כָּל מִטְוֵנו וְיִצְטָרֵךְ לְבִרְיוֹת. וְאִין מִרְחִטִּין עֲלֵינוּ. וְבוֹה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אִמְרוּ חֲכָמִים חֲסִיד שׁוֹמֵה מִכָּל מְבַלֵּי עוֹלָם. אֵלֶּה כָּל הַמְּפֹרֵד מִמִּטְוֵנוּ בְּמִצְוֹת אֵל יִפּוֹר יוֹתֵר מִהוֹמֵשׁ. וְיִהְיֶה כִּמוֹ שֶׁצִּוּוּ נְבִיאִים מְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט בֵּין בְּדַבְרֵי תוֹרָה בֵּין בְּדַבְרֵי עוֹלָם. אִפִּילוֹ כְּקִרְבַּנְתּוֹ שֶׁאִדָּם חַיִּיב כְּהֵן הָרִי חֲסֵה תוֹרָה עַל הַכְּסֵן וְאִמְרָה שִׁיבִיא כְּפִי מִסַּת יֵדוּ. קָל וְחֹמֵר לְדַבְרִים שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בְּהֵן אֵלֶּה מִחַטַּת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא יִנְדוֹר אֵלֶּה כְּרֵאִי לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ כִּתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ:

¹⁰ וְהַחַיִּיב נִצְרָקָה מִפִּירֵשׁ בְּתוֹרָה בְּכִמָּה פְּסוּקִים וְכִי יִמְוֵךְ אַחִיךָ וְהַחֻזְקָת בּוֹ וְחִי אַחִיךָ עִסְךָ פְּתוּחַ הַפֶּתַח אֵת יָדְךָ לוֹ וְגוֹ' דִּי מַחְסוּרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ לֹא תִּאֲסָף אֵת לְבַבְךָ וְלֹא הַקְּפוּץ אֵת יָדְךָ מֵאַחִיךָ הַאֲבִיּוֹן וְהַשִּׁיעוֹר מוֹה כִּמָּה שֶׁהַאֲבִיּוֹן צָרִיךְ כְּרִכְתִּיב דִּי מַחְסוּרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ אִמְנֵם הִרְבֵּר מוֹבֵן שֶׁלֹּא תִצּוּהַ הַחֹרֶה לִיתֵן כֹּל מֵה שִׁישׁ לוֹ לְעֵנִים וְהוּא יִשְׂאֵר עֵנֵי וְדִרְכִּיהַ דְּרִכֵּי נוֹעַם וְבִאֲמַת בּוֹמֵן שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל כֹּאֲרֵץ וְהִיהַ מִצְבֵּם טוֹב וְעֵנִים הִיוּ מוֹעֲטִים הִיוּ יוֹכֵלִין לְקַיֵּם דִּי מַחְסוּרוֹ וְגוֹ' אֲבָל כִּשְׁנֵלִינוּ מֵאֲרִצֵּינוּ וְעֵנִים נִתְרַבּוּ וְעִשְׂרִים נִחְמַעְמוּ וְאֵם אִפִּילוֹ יַחֲלִקוּ הָעִשְׂרִים כֹּל מְעוֹתֵיהֶם לֹא יִסְפִּיקוּ לְהַשְׁלִים לְכָל הָעֵנִים דִּי מַחְסוּרָם לְכֵן הִקְטֵן חֲכָמִים מְעַשֵּׂר וְחוֹמֵשׁ וְלֹא יוֹתֵר דְּבַהֲכִרַח לְתַת גְּבוֹל וְכִמוֹ שֶׁאִמְרַר רַבֵּא בְּתַעֲנִיחַ (ד'): כוֹלָהוּ מִצִּינֵא לְכַר מְהֵא לְפִתּוּחַ הַפֶּתַח וְלוֹמֵר כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וְיִכּוֹל מְשׁוֹם דְּנִפְיִשִׁי חִילֵי דְּמַחְזוּא שֶׁהִרְבֵּה עֵנִים יֵשׁ שׁוֹמְקֵא מְכַלִּיא קִרְנֵא עֵישׁ.

¹¹ וּבְמִילּוֹת חֲסִידִים. הוּא שֶׁסֵּ טַפֵּל עַל שְׂעֵי עֵינָיִם מִן הַמְּלֵאחַ הָאֵחָד שִׁיעוֹר אֶחָד לְיִשְׂרָאֵל בְּמִטְוֵנוּ כְּגוֹן לְדָקָה וְפִדְיוֹן שְׂבוּיִם וְהַשְׂעֵי שִׁיעוֹר אֶחָד בְּגוֹשׁ כְּגוֹן יוֹדֵם אֲבָלִים וְלֵלוֹת אֵת הַמַּתִּים וְלִבּוֹא לְהִוִּסַת חֲתָמִים וְזוֹמָה לֹה וְמֵה שֶׁאִמְרַר בְּכֵאֵן נִמְלִיחַ אֵין לֵה שִׁיעוֹר רוֹזָה לִמְדַר לְעוֹדֵר הָאֵדָם בְּגוֹשׁ אֵךְ שִׁיעוֹר אֶחָד בְּמִטְוֵנוּ יֵשׁ לוֹ שִׁיעוֹר וְהוּא חֲמוּשִׁית מִמִּטְוֵנוּ וְלֹא יִתְחַיֵּב לְתַת יוֹתֵר מִחֲמוּשִׁית מִמִּטְוֵנוּ לְבַד אִם עֵשָׂה כֵן בְּמִדַּת חֲסִידוֹת וְאִמְרוּ (כְּתוּבַת דָּף ג.) מִנְּנוּ בְּחֹשֶׁף לְהִוִּיַת אֶדָם מִפְּרִישׁ חוֹמֵם נִכְסָיו לְמֵלֵאחַ וְבִיאוֹר זֹאת הַהֲלָכָה אֲלֵנוּ מֵה שֶׁאִמְרַר וְהוּא כְּשֶׁהָאֵדִים יוֹרָה שְׂבוּיִם שֶׁהוּא חַיִּיב לְפָחוּם כֹּאֲשֶׁר טוֹה הַקְּבָ"ה אוֹ רַעֲבִים אוֹ עֲחָמִים שֶׁהוּא חַיִּיב לְהַשְׁבִּיעֵם וְלִבְטַח מְעוֹמֵיהֶם כִּמוֹ שֶׁאִמְרַר דִּי מַחְסוּרָו אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ (דְּבָרִים טו.) וְסִירָבוּ לְמַלְאֵת חֲסִידוֹם כְּשִׁיחִיהַ מֵה שִׁיחְבֵּר לֵהם אוֹ מֵה שִׁלְטַרְטוּ לְפִדְיוֹם פְּחוֹת מְחֻמֵּשִׁית מִמִּטְוֵנוּ אוֹ כִּפֵּי חֲמוּשִׁיתוֹ אֲבָל אִם יִעֲרָךְ לְתַת לֵהם יוֹתֵר מֵן הַחֹמֵם יִתֵּן חֲמוּשִׁית בְּלִבְדוֹ וְיִסְתַּלֵּךְ מִלְּתַת עוֹד וְלֹא יִהְיֶה עוֹן עֲלָיו בְּאֲמַשׁ לְהַשְׁלִים כָּל מֵה שֶׁצָּרִיךְ לֵהם לְפִי שְׂרָבִים יוֹתֵר מֵן הַחֹמֵם אֲבָל אִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ דְּכַר מֵאֲשֶׁר זָכְרַנוּ יוֹלֵא חֲמוּשֵׁם מִן הַדִּוּחַ וְלֹא מִן הַקֶּץ וְיִתְנֵא בְּלִבְדוֹ אֵלֶּה:

¹² **א** דִּין א' . עַד חוֹמֵם מְכַסִּיו וְכו' . בְּרַעֲבִים צְפִירוֹת הַמַּסְנֵה רֵישׁ פֶּאֶה כְּתַב ח"ל וּבְמִילּוֹת חֲסִידִים וְכו' וְהוּלָה חֲמוּשִׁית עֲמוּנוֹ וְלֹא יִתְחַיֵּב לְתַת יוֹתֵר מִחֲמוּשִׁית עֲמוּנוֹ לְבַד אִם עֵשָׂה כֵן צְדַקַת חֲסִידוֹת וְאִמְרַר נִמְנוּ בְּחֹשֶׁף לְבִיּוֹת מְפִרִישׁ אֶדָם חוֹמֵם מְכַסִּיו לְמַלְאֵת וְכו' וְהוּלָה בְּשֶׁלְמֵם יוֹרָה שְׂבוּיִם שֶׁהוּלָה חַיִּיב לְפָדוּתָם וְכו' אֲבָל אִם יִעֲרָךְ לְתַת לֵהם יוֹתֵר מֵן חוֹמֵם יִתֵּן חֲמוּשִׁית בְּלִבְדוֹ וְיִסְתַּלֵּךְ מִלְּתַת עוֹד וְלֹא יִהְיֶה עוֹן עֲלָיו וְכו' אֲבָל אִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ דְּכַר מֵאֲשֶׁר זָכְרַנוּ יוֹלֵא חוֹמֵם מִן הַדִּוּחַ וְלֹא מִן הַקֶּץ וְיִתְנֵהוּ בְּלִבְדוֹ צְדִיקֵי מַלְאֵת עֲכ"ל וְתַמֵּה עֲלָיו מְהֵרָם יִפֵּה צַם' יִפֵּה מְדַלָּה פ"ק דְּפֶאֶה שְׁנֵדָה מְדַצְרֵיו שֶׁהִתִּיקוֹן הִיב לְחַיִּיב צְנִתִּיכַת חוֹמֵם וְאִלוֹ הוּלָה יוֹרָה לְתַת יוֹתֵר הִיב מִדַּת חֲסִידוֹת וְכו' מֵה זֶה שֶׁלַּח ד"ג לְרַצִּי יִשְׁנֵב וְכו' וְעוֹד צַפ' נְעֵדָה תִּנְיָם הַמְּנֻזָּו אֵל יִצְזַנוּ יוֹתֵר מִחוֹמֵם וְעַעֲשֵׂה צַל' שְׂצַקֵּס לְצֻזְנוּ וְכו' וְהִדְרַעֲצַם גּוֹפִיַה פ"ז דְּמַתְנוֹת עֵנִים כְּתַב דְּחוֹמֵם מְלוֹה מִן הַמְּנֻזָּד וְכו' עֲכ"ל וְמֵה שֶׁהִקְטֵן מֵמַחֲזֵי לְאִמְרוֹ צִדוּס' הַתַּם עַד"ג דְּשֶׁלַּח לְר' יִשְׁנֵב וְכו' אִי שֶׁהִיב לְאִחַד ל"ק דְּמֵלִיכֵן לְמֵימַר דַּע"ס הַרַעֲבִים דִּוִּיתֵר מִחוֹמֵם מִדַּת חֲסִידוֹת הִיבֵנו עוֹד מֵעַט מִחוֹמֵם. וְאוֹתָהַ שֶׁאִמְרוֹ צִדוּסְלַמֵּי דְּשֶׁלַּח ד"ג לְר' יִשְׁנֵב הִיבֵנו מֵשׁו' דַּר' יִשְׁנֵב חִילֵק כָּל נְכַסָּיו לְעֵנִים וְכָל נְכַסָּיו לֹא מַלֵּי פְּלִיג וְהִיבֵנו דְּשֶׁלַּח לִי' ד"ג וְהִלָּא אִמְרוֹ חוֹמֵם מְכַסִּיו לְמַלְאֵת כְּלוֹמֵר דְּמֵהִיבֵא אֶתֶּה תִּשְׁטוֹעַ דְּבַל נְכַסָּיו לֹא דְּכִיּוֹן דְּהַחִיוֹז הוּלָה חוֹמֵם מְסַתְּרָם דְּהַחֲסִירוֹת הוּלָה מֵעַט יוֹתֵר אֲבָל כָּל נְכַסָּיו לֹא. אֲבָל מֵה שֶׁהִקְטֵה הַכֵּן הֵנֵּן עוֹד לְכֹאֲוֵרָה קָשִׁיא :

¹³ **ד ועתה** נבאר פרט אחד קטנע הרבה בענין זדקה (** י"א דמ"א שאמרו דחומש הוא מדה יפ"ה ה"מ בשל"א נודע לו שיש בעיר עניים התאכזים ללחם או ערומים שלזיכים לכסות אכל כשודע שיש בעיר אלמנות ויתומים וכה"ג אנשים מזוקים כאלו שאין לאל ידם להשיע את עלמם מחויב מדינא להפריש עד חומש נכסיו וכן משמע מדברי הגר"א שדעתו כן וה"מ כשירו משגת ליתן שיעור זה אכל אין מחויב לדחוק את עלמו לזה רק מזל מלוא וכנ"ל ופיין נבג"ה שהארכנו בזה :

¹⁴ **א [א]** * שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן א כפי צורך העניים ואם אין ידו משגת כל כך יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המוכרח [ב] ואחד מעשרה מדה בינונית פחות מכאן עין רעה ב [ג] וחומש זה (ה) שאמרו שנה ראשונה מהקרן מכאן ואילך חומש (א) שהרויח בכל שנה :

הנה ד ואל יבזבז אדם יותר מחומש שלא יעריך לכריות (כ"י בשם הגמ' פ' נערה שנחפחה) ודוקא כל ימי חייו אכל בשעת מותו יכול אדם ליתן זדקה כל מה שירצה

¹⁵ ובדבר אם תקנת אושא שאל יבזבו יותר מחומש הוא איסור או רק עצה טובה. הנה מלשון הגמ' משמע שאסור דהא מקשה בכתובות דף ס"ו על מר עוקבא שחילק בשעת מיתתו פלגא מנכסיו מהא דאל יבזבו יותר מחומש ואם רק עצה טובה היה פשוט שאין שייך זה לאח"מ אבל אם הוא איסור היה סבור המקשה שלא פלוג ותירץ שמ"מ לא תקנו היכא דלא שייך הטעם. אבל בשט"מ שם משמע לפי שמפרש המדרש דיש מצוה אף ביותר מחומש באם הוא לתלמוד תורה עיי"ש. והנה לא כתב הרמב"ם הדין דאל יבזבו יותר מחומש אלא בסוף הלכות ערכין ולא בצדקה בהלכות מתנות עניים ובש"ע מפורש שהמחבר סובר דבידו משגת מחוייב ליתן כפי צורך העניים אף שהוא יותר מחומש משמע שסובר בדעת הרמב"ם שכיון שדין התורה הוא שיתן כפי צורך העניים לא תקנו רבנן לאסור וגם לא לעצה טובה בצדקה רק להקדיש אסרו. ומה שבדף נ' איתא ולא הניחו ר"ע לבזבו הוא מחמת שר' ישבב לא היתה ידו משגת. עכ"פ הרמ"א שכתב ואל יבזבו יותר מחומש בצדקה פליג וסובר שאסור וכדמוכח מהא דמר עוקבא ודעת הרמב"ם והמחבר צ"ע. עכ"פ למעשה אין לבזבו יותר מחומש אם לא לחשש פקוח נפש.

¹⁶ **המבזבז.** כתב רש"י ז"ל המבזבז לעניים, ובמהדורא קמא כתב המבזבז נכסיו להקדש ע"כ. ואמרו במדרש רבות פרשת בהר רבי טרפון יהב לרבי עקיבא שית מאה קנטרין דכסף, א"ל כו', עד א"ל אית בר נש יהב מגן אפוכי דידה הן היא, א"ל גבי דוד מלך ישראל דכתיב ביה פור נתן לאביונים וצדקתו עומדת לעד ע"כ. ומשמע לי דהכי סירשו אית בר נש דיהיב מגן ס"י שאין לו ונותן כל אשר לו דהא המבזבז לא יבזבו יותר מחומש, ופירוש מגן בחנם, כלומר על לא דבר נותן אפוכי דידה הן היא ס"י שכרו חייבן הוא ומשני ליה מדכתיב סור נתן לאביונים וכו', פירוש אע"ג דהמבזבז אל יבזבו יותר מחומש מכל מקום אם עבר וסור צדקתו עומדת לעד, פירוש דלעולם יהיה לו ממון כדי לעשות צדקה ולא יחסר לו. ויש לנו לחלק דלא אמרינן הכי אלא לתלמוד תורה וכמו שעשה רבי עקיבא, אבל לחלק לעניים לא, והוה שכתב רש"י ז"ל הכא לעניים. ועוד יש לו לפרש המדרש בענין אחר ואין להאריך כנ"ל.

¹⁷ עשיר מופלג מותר לבזבו אף יותר מחומש מנכסיו (עי' רמ"ט) ואם אינו מופלג בעשירות יתן עד חומש נכסיו ואל יבזבו יותר מחומש כדי שלא יצטרך לבריות. ומדה זו היא עין יפה, ומדה בינונית ליתן על כל פנים מעשר פחות מכן הוא עין רעה:

¹⁸ תנן התם אין פותרין

לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא א"ר רביא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות תנא ר' אם היה מחזיר על הפתחים אין נוקקין לו והוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מודקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מודקיק ליה אינש אורינא לא מודקיק ליה לימות (ג) ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נוקקין לו א"ל אין נוקקין לו למתנה מרובה אבל נוקקין לו למתנה מועטה

מכבר בפונדיון. ככר הלוקח

בפונדיון כשולקחין ארבע סאין חמין בסלע ומגניע לפונדיון ח"י קב שהסלע מ"ח פונדיון וארבע סאין מ"ח חלף קבין והחטוי שהוא עומן וחופה ומוכר בשוק משחכר מחלה הרי שטקן ככר של רובע הקב בפונדיון: לן. בלילה: פרנסת לעני. לרבי לניה: כי סדיא. כר לתת מרששותו: אין נוקקין לו. לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחזר על הפתחים דיו בקך:

¹⁹ א"ל אודקיק ליה. רב פפא נבחי

היה ולא נתן לו מן הקופה דתניא לן נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים וא"ל רב סמא אי מר לא אודקיק ליה לתת לו מן הקופה (י) הי"ט כדי סעודה כ"ש שנס אחריס לא יתנו לו ומסיק הא דתניא לן נוקקין לו מן הקופה הי"ט כדי סעודה אבל דבר למוטט יתנו לו:

¹⁹ ז' מפרנסין

ומכסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום. ועני המחזר על הפתחים אין נוקקין לו למתנה מרובה אבל נותנין לו מתנה מועטת. ואסור להחזיר את העני ששאל ריקם ואפילו אתה נותן לו גרוגרת אחת שנאמר אל ישוב דך נבלם:

א(א) כמה נותנין לעני די מחסורו אשר יחסר לו. כיצד אם הוא רעב וצריך

לאכול יאכילהו. הוא ערום וצריך לכסות יכסהו. אין לו כלי בית קונה לו כלי בית. ואפילו היה דרכו לרכוב סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר והעני (ב) קונין לו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו (ג) וכן לכל אחד ואחד לפי מה שצריך. תניא בספרי די מחסורו אשר יחסר לו (ד) למה נאמרו כולם ב] ללמדך שהראוי ליתן לו פת נותנין לו פת עיסה נותנין לו עיסה מעה מעה (ג) הראוי ליתן לו פת חמה חמה צונן צונן להאכילו לתוך פיו מאכילו. אין לו אשה ובא לישא משיאין לו אשה ושוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה: ב אשה שבאה לינשא משיאין אותה (ד) ונותנין לה לפחות חמשים זוז של כסף מדינה ואם יוכלו על יותר יתנו לה לפי כבודה: ג ובעני המחזור על הפתחים כתב הרמב"ם אין נותנין לו מתנה מרובה אלא מתנה מועטת ואסור להחזיר העני השואל ריקם אפילו אין נותן לו אלא גרוגרת אחת שנאמר (תהלים עד כא) אל ישוב דך נכלם. (ה) ולשון אדוני אבי הרא"ש ז"ל אין נותנין לו מן הקופה מתנה מרובה אלא מתנה מועטת (ו) משמע דאגבאי צדקה קאי (ז) (א) ומסתברא כדברי הרמב"ם שעל כל אדם קאי דכיון שהוא מחזור אין האחד צריך ליתן לו די מחסורו:

ורבינו הבן דברי

הרמב"ם מדכתב דין זה צפ"ו ודין קופה כתב צפ"ט א"כ מוכן שפירש דעל כל אדם קאי הך דאין נוקקין כלומר דאין נוקקין לו לתת די מחסורו אפילו יהיה יד הנותן משגת כמו שכתב בתחלת אותו פרק מלות עשה ליתן דקה לעני ישראל כפי מה שראוי לעני אם יהיה יד הנותן משגת וכו' דמדבר לכל יחד שיתן לפי מה שחסר העני ואם אין יד הנותן משגת לבדו יצטרף עם אחרים וימשיכו הדין עד שכתב ועני המחזור על הפתחים וכו' דבעני כזה אפילו יד הנותן משגת אין נוקקין לו למתנה מרובה וכו' ועודא דרב פפא אין צריך לפרש דרב פפא גבאי היה אלא דהעני שאל ממנו שיתן לו מיסו די מחסורו כי רב פפא עשיר היה כדאיתא פרק חזיהו נשך (ב"מ דף ס"ה). בפירוש רש"י (ד"ה וחי) והעני שאל ממנו מתנה מרובה ולא אזדקיך ליה ומסיק דאין נוקקין לו למתנה מרובה אצל נוקקין לו למתנה מועטת וכתב רבינו דמסתברא כדברי הרמב"ם וכן נראה לפע"ד עיקר דברי רבינו שהדין דברי הרמב"ם על נכון ודלא כב"י

שהשיג על רבינו והרב בהגהת שלחן ערוך (ס"ח) נמשך אחריו ויתא מיהו הפסק שפסקו המוספות והרא"ש דמחזור על הפתחים אין הגבאי נותן לו מן הקופה מתנה מרובה אלא מתנה מועטת מודה בה גס הרמב"ם ורבינו שדין אמת הוא אלא שפירא להו דאף על כל אדם קאי דאפילו עשיר מופלג אין נוקקין לה שמחזור על הפתחים למתנה מרובה אלא למתנה מועטת ולאפוקי שאר עניים דנוקקין להם אף למתנה מרובה אם יד הנותן משגת אצל גבאי דקה אין לו ליתן מן הקופה אלא לפי טיפולו אפילו אינו מחזור על הפתחים: ובין התימה על מ"ש ב"י ודבר תימה הוא מה שכתב רבינו דלצורך האחד ליתן לו די מחסורו דלמה לא יודיע צערו לרבים ודין כולם יתנו לו די מחסורו דהלא גריש סימן רמ"ט כתב רבינו שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים וכו' וכן בסוף סימן זה כתב ואם ידו משגת ליתן לכל שואל די מחסורו אשריו וכו' אלמא דבדו משגת ליתן לכל שואל די מחסורו חייב ליתן לו כל מחסורו כאשר הוא שואל ממנו והס ג"כ דברי הרמב"ם צפ"ו (ה"א) שכתב מלות עשה ליתן דקה וכו' לפי מה שחסר העני אמה מלווה ליתן לו אם אין לו כסות וכו' וצריך מתיאם האשה (דף ס"ו): ס"ר אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני פן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מלא עבד לרוץ לפניו וכן לפניו שלשה מילין ועוד כיון שהרמב"ם לא כתב דין קופה כי אם צפ"ט

הוא נכון דברי צפ"ו שכתב ועני המחזור על הפתחים אין נוקקין לו למתנה מרובה וכו' שרצונו לומר אין נוקקין לו מן הקופה אלא בעל כרחך על כל אדם קאי וכל אדם כשידו משגת מלווה ליתן לעני שאינו מחזור על הפתחים לפי מה שחסר העני וכו' והכי נקטינן כהרמב"ם ורבינו: [קונטרס אחרון] ובבעני המחזור על הפתחים וכו'. מהר"ך ז"ל (פרישה אות ו ודרישה אות א) כתב לפרש דברי הרמב"ם והרא"ש ורבינו בדוחקים טובה ולא נהירא ובחיתורי התבאר ברווחא צפ"ד ע"ש נעד כאן:]

ומ"ש ולשון אדוני אבי ז"ל אין נותנין לו מן הקופה מתנה מרובה וכו'. צפ"ק דצ"ב (ט). ההוא עינא דהוה מחזור על הפתחים דאחא לקמיה דרב פפא לא מזדקיך ליה אמר ליה רב סמא בריה דרב יבבא לרב פפא אי מר לא מזדקיך ליה אינש אחרינא לא מזדקיך ליה לימות ח] ליה והמניא אם היה

עני המחזור על הפתחים אין נוקקין לו אמר ליה אין נוקקין לו למתנה מרובה אצל נוקקין לו למתנה מועטת. ופירש רש"י אין נוקקין לו לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחזור על הפתחים דיו בכך: ולא

אזדקיך ליה. אפילו לפרנסו ט: וכן פירשו המוספות (ד"ה לא) דרב פפא גבאי דקה היו ולא נתן לו מן הקופה אמר ליה רב סמא אי מר לא מזדקיך ליה לתת לו ר] כדי סעודה כל שכן שגס אחרים לא יתנו לו. וכ"כ הרא"ש שם (ס"י לה) אהא דמייתי מאי דתנן התם (פאה פ"ח מ"ו) אין פוחטין לעני העובר ממקום למקום מככר צפונדין וכו' ואם עני המחזור על הפתחים הוא אין נוקקין [ליטן] לו מן הקופה מתנה מרובה אלא מתנה מועטת וכן נראה מדברי בעל הגמרא שם דכתב להא דעמי המחזור על הפתחים וכו' גבי הא דתנן אין פוחטין לעני העובר ממקום למקום וכו' ומשמע דהיה מתניטין בקופה איירי וגם כך הוא דעת הרמב"ם ז"ל דגבי מתנה מרובה נקט אין נותנין לשון רבים לומר דמיירי בקופה שהיא נגזרת משל רבים וגבי אסור להחזיר העני השואל ריקם כתב אפילו אין נותן לו אלא גרוגרת אחת לשון יחיד לומר דהיה לא מיירי בקופה אלא בכל אדם. ורבינו הפליג דעת הרמב"ם לדעת אחרת שהיא היפך המפרשים והפוסקים וכתב דהי מסתברא ועוד שכתב דכיון שהוא מחזור על הפתחים אין האחד צריך ליתן לו די מחסורו דמשמע שאם אינו מחזור על הפתחים צריך האחד לתת לו מחסורו ודבר תימה הוא דלמה לא יודיע צערו לרבים ודין כולם יתנו לו די מחסורו:

א כמה נותנין לעני די מחסורו אשד יחסר לו כיצד. אם היה רעב יאכילוהו היה צריך לכסות יכסוהו אין לו כלי בית קונה לו כלי בית ואפי' אם היה דרכו לרכוב על סוס ועבד לרויץ לפניו כשהיה עשיר והעני קונה לו סוס ועבד [א] וכן לכל אחד ואחד לפי מה שצריך. [ב] הראוי לתת לו פת נותנים לו פת. עיסה נותנים לו עיסה. מטה נותנים לו מטה. הראוי ליתן לו פת חמה חמה. צונן צונן. להאכילו לתוך פיו מאכילין. יאין לו אשה ובא לישא משיאין לו ושוברים לו בית ומציעים לו מטה וכלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה :

הגה [ג] ונראה דכל זה בנבאי דקה או רבנים ביחד **א** (א) חבלין (ה) היחיד מחוייב ליתן לעני די מחסורו אלא מודיע לעכו לרבנים ואם אין רבנים יתן לו היחיד אם ירו משנת עבד ואינו טובן כלל דמסינן אם יד היחיד משנת כגון שהוא עשיר מופלג ועניים מועטים שיכול למלאות לכולם די מחסורם לא אינו מחוייב הלא מצות הצדקה הוא על כל אחד מישראל במפורש בתורה וכמיש ריש סי' רמ"ט ואם אין יד משנת אפילו הגבאי פסור והרבנים שטורים אם אין יד בולם משנת כגון שהעניים סובנים ועשירים מועטים כמו בעוה"ד בזמנינו זה וכן בדורות הרבה שלפנינו האם אפשר למלאות די מחסורו ואינם מחוייבים רק במעשר או תושב נבי מיש ברבים רמ"ט ע"ש (הכ"ח ובג"ל) השינו עליו וה"ן סק"א מתקן דס"ל דכברניס אללו אינו מחוייב לכדו אפילו זו משנת ע"ש וכתב סג"א דדכריו אינם נחלים והט"ו סק"א נגד ג"כ דודאי אין על היחיד היוב ליתן לו די מחסורו פ"ט והנ"ו תמוכים דאם ידו משנת למס אינו חייב ע"ט.

[ג] ונראה דכלי כו'. וב"ה ה"ה ע"ז ממש"ש אמרו על הלל כו' ודברי ש"ך אין נראין :

רנ אבל אין היחיד כו'. והג"ח כ' דגם היחיד מחוייב ליתן לו כל די מחסורו אם ידו משנת וכלעיל ר"ס רמ"ט וכ"כ הרמב"ם פ"ז מהל' מ"ע ליתן דקה כו' לפי מה שחסר העני אהה מלווה ליתן לו אם אין לו כסות כו' בפרק מליאת האשה (דף ס"ז) ת"ר אמרו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים סוס לרכוב עליו כו' אלא ע"כ כל אדם שידו משנת מלווה ליתן לעני שאינו מחזר על הפתחים לפי מה שחסר העני ואין מכל זה הכרח וי"ל דכל זה מיירי בשאין רבנים אללו או שאין יד רבנים משנת לסייע לו :

ך יכתב רבינו הרמ"א בסעי' א' ונראה דכל זה בנבאי צדקה או רבנים ביחד אבל אין היחיד מחוייב ליתן לעני די מחסורו אלא מודיע לעכו לרבנים ואם אין רבנים יתן לו היחיד אם ירו משנת עבד ואינו טובן כלל דמסינן אם יד היחיד משנת כגון שהוא עשיר מופלג ועניים מועטים שיכול למלאות לכולם די מחסורם לא אינו מחוייב הלא מצות הצדקה הוא על כל אחד מישראל במפורש בתורה וכמיש ריש סי' רמ"ט ואם אין יד משנת אפילו הגבאי פסור והרבנים שטורים אם אין יד בולם משנת כגון שהעניים סובנים ועשירים מועטים כמו בעוה"ד בזמנינו זה וכן בדורות הרבה שלפנינו האם אפשר למלאות די מחסורו ואינם מחוייבים רק במעשר או תושב נבי מיש ברבים רמ"ט ע"ש (הכ"ח ובג"ל) השינו עליו וה"ן סק"א מתקן דס"ל דכברניס אללו אינו מחוייב לכדו אפילו זו משנת ע"ש וכתב סג"א דדכריו אינם נחלים והט"ו סק"א נגד ג"כ דודאי אין על היחיד היוב ליתן לו די מחסורו פ"ט והנ"ו תמוכים דאם ידו משנת למס אינו חייב ע"ט.

ך ויראה לי דהי"פ כגון שמצבינו טוב והנ עשירים בעיר ועניים מועטים דודאי החוב על כולם ולא על יחידים והגם שהיחיד יכול בעצמו למלאות די מחסורם מי"ם הרי מוטלים על כולם והו כיונת רבינו הרמ"א רכ"ז בנבאי צדקה שהוא עומד בשם כל העיר או רבנים ביחד אבל אין היחיד מחוייב ליתן די מחסורו כלכדו אפילו ידו משנת כשיש עוד עשירים בעיר ואפילו אם העני בא אצלו כודיע לכולם ויתנו כולם ובאמת אם אין רבנים אצלו כגון שאינם בעיר או שהוא דר ביחידות חייב הוא לכדו לשאת אם ידו משנת וכן אם האחרים אינם רוצים ליתן ואין בידו לכוף אותם החיוב עליו לברו וזהו דומה לכל המצות דאם אפילו הרגו רשעים בעיר מחוייב הוא לקיים המצוה כשירו משנת (וב"ל דגם כוונת סג"ך והט"ו כן הוא וזכו גם כוונת סג"ך והט"ו השינו עליו וגם הטור אינו חולק בזה וסג"ך שכתב הטור לייסוף דלישנא וגם זה אינו מוכרח ע"ש וז"ל.)